

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

*Potențialul turistic
natural și antropic
al
munților Apuseni*

PROFESOR-COORDONATOR

VRANCIU LIVIA- ELENA

ELEV

NIȚAN ADRIAN –FLORIN
-CLASA A 12-A -

-2007-

CUPRINS

Argument

Introducere.....	pag.4
<i>Cap.I</i> Localizarea munților Apuseni din punct de vedere geografic....	pag.6
<i>Cap II</i> Potențialul natural al munților Apuseni	pag.13
<i>Cap.III</i> Potențialul antropic al munților Apuseni.....	pag.24
<i>Cap.IV</i> Zonarea turistică în munții Apuseni.....	pag. 28
Studiu de caz.....	pag.36
Anexe.....	pag.40
Bibliografie.....	pag.46

ARGUMENT

Proiectul meu se numește "POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL și ANTROPIC AL MUNȚILOR APUSENI" și vă pune la dispoziție un conținut din 45 pagini unde vă va fi prezentat despre elementele naturale, antropice, zone turistice și principalele trasee turistice. Toate acestea vă pot ajuta să vizitați cea mai frumoasă zonă din Carpații României ce vă pune la dispoziție cele mai interesante forme carstice și alte forme de relief din munții Apuseni.

Elementele naturale prezentate sunt relieful, clima, hidrografia, vegetația și fauna acestor munți care ocupă un loc aparte în inima Carpaților românești.

Elementele antropice de interes turistic din munții Apuseni sunt vestigiile arheologice, monumentele istorice și de artă, muzeele și casele memoriale, satele turistice, resursele turistice legate de activitatea economică, elemente de arhitectură populară, portul popular, manifestări folclorice, monumentele de arhitectură religioasă, precum și locuitorii acestei zone cunoscuți sub numele de moși și crișeni fiind renumiți pentru ospitalitatea de care dau dovadă pentru ca vizitatorii să se simtă bine la ei acasă.

Alte informații care sunt prezentate în acest proiect sunt caracteristici despre anumite areale din Apuseni și despre principale trasee turistice care vă pot ajuta să circulați și să vizitați cât mai ușor acești munți.

În finalul proiectului sunt prezentate forme de turism practicate în munții Apuseni și sunt date informații despre viitorul turismului în munții Apuseni, mai ales acum când am intrat în Uniunea Europeană și există fonduri bănești pentru creșterea turismului în Apuseni.

Iar în ultimele pagini vă voi prezenta câteva fotografii și alte tabele și grafice ce exemplifică turismul și elementele naturale și antropice din munții Apuseni.

Am ales să prezint această zonă geografică importantă din România, deoarece am vizitat-o acum trei ani și mi-a lăsat o impresie bună despre frumusețile naturii, creațiile omului, evenimentele folclorice și organizarea turismului în această parte a României și unde m-am simțit „ca acasă”.

POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL ȘI ANTROPIC AL MUNȚILOR APUSENI

Potențialul turistic al Munților Apuseni

Introducere-

La începutul secolului al XIX-lea călătoriile în scopuri turistice nu reprezentau decât un fenomen marginal. Cu toate acestea, cea mai veche întrebuintare a cuvântului "turist" o datorăm acelor ani. Desigur că la vremea aceea termenul era utilizat pentru a desemna o activitate legată de caravane, de deplasarea pelerinilor sau de incursiunile exploratorilor misionari.

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

Însă într-un secol și jumătate ,datorită dezvoltării economice și industriale a națiunilor ,turismul a devenit un sector esențial al activității economice a mai multor state .Fiind una din formele de activitate care satisfac cerințe personale ,turismul este o verigă premergătoare consumului final , cu efecte economice ce nu trebuie neglijate.El a pus în joc enorme sume de capital ,materializate în lucrări publice ,mijloace de transport,alimentație și diverse alte servicii ,ajungând în prezent să numere mii și mii de firme care se bucură de o foarte bună organizare , începând cu micile birouri de voiaj și terminând cu lanțuri întregi de hoteluri de lux.

Turismul -ca ramură a economiei românești atrage după sine o serie de efecte pozitive remarcabile:

- Transferul geografic de resurse
- Amenajarea și sistematizarea teritoriului;
- Echilibrarea balanței de plăți;
- Integrarea mai rapidă în Uniunea Europeană;

Arealul munților Apuseni este o zonă declarată în mare măsură ca fiind defavorizată atât din punct de vedere economic cât și social, lucru datorat în special trecerii de la o economie centralizată la cea de piață.Astfel s-a ajuns ca nivelul de trai al locuitorilor să scadă alarmant în anii ce au trecut.

Ocupațiile de bază ale acestora sunt ca și până acum ,mineritul și prelucrarea lemnului și olăritul.

Se cunosc anumite areale geografice precum cel de la Zlatna sau cele din zonele miniere;areale care au concentrat o mare putere de muncă în comunism ,dar care acum sunt nevoite să facă reduceri de personal masive,peptu a putea face față necesităților și problemelor întâmpinate.Dar acestea sunt și cele care au posibilitatea de a atrage investiții,cum ar fi proiectul de la Roșia Montana.

Cele mai mari centre urbane ale Apusenilor sunt Abrud ,Campeni, Zlatna , Brad, Vascău , Nucet si Huedin-orașe cu peste 15-20 000 de locuitori ,în care este concentrată cea mai mare parte a populației.

Cadrul natural al Munților Apuseni asigură nu numai suportul material și "atmosfera" de derulare a actului receptiv ,ci contribuie efectiv într-un procent semnificativ la concretizarea lui.

Toate acestea fac ca munții Apuseni să aiba un potențial turistic de o mare complexitate și de o valoare turistică deosebită.

Cap.I Localizarea și caracteristicile generale ale munților Apuseni din punct de vedere geografic

Munții Apuseni sunt localizați în partea central vestică a României, fiind învecinați la est cu podișul Transilvaniei, la sud cu Mureșul, la nord cu podișul Someșan și Dealurile de vest, iar la vest Campia și Dealurile de vest.

Sunt mărginiți la nord și sud de paralela 46° și 47° și prin centrul lor trece meridianul de 23°.

Munții Apuseni constituie o mare atracție turistică a țării, drept pentru care au fost clasificați ca făcând parte din grupa munților de o foarte mare complexitate turistică, alături de mult mai mediatizații săi frați, munți din Carpații Orientali și Meridionali.

2.1.Scurt istoric

Una dintre cele mai vechi urme de cultură materială descoperite pe teritoriul munților Apuseni care atestă existența unor comunități umane încă din depărtatele ere ale bronzului și fierului este constituită de așa zisele "depozite de bronz de la Zlatna". Locuirea acestor zone a continuat în perioada preromană și romană, primele așezări mai mari, fiind legate de exploatarea auro-argintifere atestate la Roșia Montana și Zlatna.

Anul 1201 este cel care se vorbește despre prima atestare a "TERREI ABRUTH"-Abrudul de astăzi.

Mai târziu au avut loc evenimentele majore cum ar fi răscoalele lui Horia, Cloșca și Crisan (1784) și participarea moșilor la revoluția (1848) sub conducerea lui Avram Iancu.

Data de 1 Decembrie 1918 este înregistrată în istoria acestor locuitori prin participarea moșilor la marea unire națională.

Moșii- locuitorii zonei delimitate de perimetrul Munților Apuseni păstrează și azi ocupațiile străvechi precum sunt creșterea animalelor, prelucrarea lemnului, meșteșugul, dovada făcând numeroasele obiecte și unelte din lemn, ornate cu incrustații și motive decorative de o rară valoare și frumusețe.

2.2.Alcatuirea petrografică

Sunt alcătuiți din roci vulcanice (munții Metaliferi), șisturi cristaline (munții Bihor, Vlădeasa, Gilău, Găina), dar în deosebi din calcare, de unde și multitudinea fenomenelor carstice: peșteri, chei, doline, lapiezuri și șohodoluri. Sunt intens mineralizați, bogati în metale și nemetale.

2.3.Relieful

a) Munții

Apusenii reprezintă cel mai înalt și mai complex sector de munți din Carpații Occidentali. Au altitudini de peste 1800 m în zona centrală, iar în nord și sud nu ating mai mult de 700-1000m.

Cuprind în partea centrală Munții Bihor (1849m), extinzându-se la est în Muntele Mare (1826m) și la nord în munții Vlădeasa (1836m). În prelungirea estică a munților Bihor se afla muntele Găina (1467m), iar în nord-est se afla în munții Gilău.

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

În sud-est sunt munții Metaliferi(1018m) și munții Trascăului ,iar în vest munții Crișurilor:munții Zarand(vf.Drocea-836m),munții Codru-Moma(vf. Plesu-1112m),munții Pădurea Craiului și munții Plopiș(776m).

În nord ,dincolo de valea Barcăului ,se desfășoară un complex de culmi muntoase ,alcătuite din șisturi cristaline,cu altitudini reduse ,înconjurate de dealuri.Acest sector de legatură între Carpații Occidentali și Carpații Orientali ,numit "Jugul intracarpatic" include munții Meseș și dealurile Prisnel ,Preluca și Dealu Mare,depășind foarte rar altitudinea de 800m.

b)Depresiunile

În grupa Apusenilor ,alături de culmile muntoase se disting o serie de depresiuni:

- Depresiunea Zarand;
- Depresiunile - golfuri Vad-Borod și Beiuș;
- Depresiunile marginale Huedin și Simleu;
- Depresiunile intramontane Gurahonț și Brad;

c)Pasurile

Cele 3 pasuri din această grupă sunt următoarele :

Vălișoara(între depresiunea Brad și Culoarul Mureșului)

Ciucea(între depresiunea Huedin și Vad-Borod)

Bucium(leagă Culoarele văilor Ampoi și Arieș)

2.4.Clima

Climatul în care se înscriu munții Apuseni este cel montan cu influențe oceanice,caracterizat prin temperaturi medii anuale de 2-6°C,la baza munților -0°C. sau chiar negative pe înălțimi și inversiuni de temperaturi în depresiuni. Precipitațiile iau valori de 700 - 1200mm/an și chiar peste 1200mm/an în zonele înalte(Bihor, muntele Mare,Gilău).

Caracteristic este vântul de vest.Se întâlnește fenomenul de foehn,care pătrunde în zona depresiunilor Alba-Iulia.

2.5.Apele

Rețeaua hidrografică este bine dezvoltată ,fiind reprezentată de râurile:Arieș,Crișul Repede,Crișul Alb,Someșul Rece si Someșul Cald.

Apele stătătoare sunt reprezentate de lacuri naturale-Vărăsoaia-lac format într-un ținut calcaros și lacuri artificiale cum ar fi: Fântânele,Tarnița și Gilău pe Someșul Cald).

În zona munților vulcanici rețeaua de ape freatice mineralizate reprezintă apele subterane (Moneasa-bicarbonat și sulfurate).În regiunile carstice aceste rețele de ape sunt discontinue și formează grote și peșteri.

2.6.Vegetația

Speciile de plante sunt grupate într-o etajare armonioasă după altitudine:

etajul foioaselor; (fag,tei,frasin,mesteacăn)

etajul pădurilor de amestec;

etajul coniferelor;

În zona subalpină (Bihor, Vlădeasa) sunt caracteristice tufărișurile (jneapăn, ienupăr, afin), iar în zona alpină – pajiștile alpine. În depresiuni și luncile râurilor apar stuful, papura, trestia, salcia, plopul, arinul.

2.7. Fauna

Cele mai întâlnite animale din această zonă sunt lupul, vulpea, ursul, mistrețul, cocoșul de munte și acvila de munte.

Dintre pești caracteristic este pastravul.

2.8. Solurile

În cea mai mare parte a acestor locuri sunt întâlnite argiluvisolurile (cenușii și brun-roșcate) care apar în etajul pădurii, brune și brune-acide (climat umed și răcoros), solurile podzolice și spodosolurile.

2.9. Căi de acces

Datorită poziției sale în cadrul țării, grupa munților Apuseni este străbătută de o rețea bine dezvoltată de căi de acces atât pe șosele, cât și pe căi ferate.

Perimetrul zonei este marcat de către drumurile și căile ferate ce trec prin Oradea, Alesd, Huedin, Cluj-Napoca, Turda, Alba - Iulia, Sebeș, Simeria, Deva, Lipova, Pauliș, Arad, Ineu și Tinca.

În cadrul munților se desfășoară o „perdea” de rute cu puncte de intersecție în următoarele localități: Lunca, Vârfurile, Brad, Câmpeni.

Din partea de nord se poate ajunge pe drumul secundar de la Huedin la Beliș, mai în amonte existând numai drumuri forestiere. O altă variantă ar fi calea ferată până la Cetățile, iar de aici se poate urma același traseu rutier.

Se poate ajunge în munții Apuseni din Cluj-Napoca, urmându-se drumurile E 60 sau E 81, până în Turda, iar de aici fie pe DN 75 la Câmpeni, cu posibilitatea de a se ajunge până în Abrud și chiar mai departe, fie pe calea ferată, urmând același traseu, numai până în Abrud.

Partea de sud-est are legătura cu municipiul Alba-Iulia urmându-se traseul DN 74 prin localitățile Zlatna, Abrud și Câmpeni.

Vestul Apusenilor este accesibil datorită infrastructurii reprezentate de către drumul 79 A de la Ineu la Bârsa spre Halmagiu și Brad sau de către drumul E 79 care trece prin Oradea, Beiuș, Halmagiu și Brad, în paralelul căruia se poate călători și pe calea ferată între localitățile Beiuș și Nucet.

3. Locuitorii din Apuseni

În munții Apuseni așezările omenești permanente sub forma de cătune urcă până pe platoul de la Ocoale-Scărișoara, la 1200m.

Moșii reprezintă o străveche populație a Apusenilor fiind strâns legați de locurile lor natale. Terenul agricol, redus ca întindere este aninat pe versanții văilor sau pe platformele înalte.

Satele moșești sunt răsfirate cum ar fi comuna Arieșeni care are casele la o distanță de 60 km pătrați una de alta. Moșului, obișnuit cu drumul, nu i se pare un fapt deosebit că de la el acasă până în centru trebuie să meargă aproximativ 3 ore! Agricultură este principala funcție a moșilor și se practică până la 1200m, altfel climatul rece nu permite decât cultivarea cartofului, orzului și grâului care riscă să nu se coacă din cauza frigului.

Pășunile întinse de pe culmile cele mai înalte ajută la creșterea oilor și a bovinelor. Suprafețele necultivabile mai sunt folosite pentru cultivarea ierburilor care sunt

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

cosite pentru furajarea animalelor la iarna.Cea mai mare bogăție a moșilor și a acestor munți o constituie pădurile de molid care ajută la prelucrarea lemnului,unde meseria de dogar este dominantă printre moși și începe de la alegerea lemnului pentru doage și până la închegarea butoaielor,putinilor și donițelor ,precum și de confecționarea tulnicelor și obiectelor de artizanat :fluiere,ploști,donicioare,ș.a.

Lemnul mai este folosit pentru construirea caselor ,care au o arhitectură specifică ,a grajdurilor pentru oi și bovine sau pentru ținerea acareturilor meșteșugărești,precum și pentru construirea meselor paturilor,scaunelor,uneltelor folosite în gospodăria proprie sau pentru comercializare.

Importantă datină stramoșească a moșilor este organizarea faimosului Târg de fete de pe Muntele Găina care constituia un prilej de reunire a tuturor fetelor și băieților din regiunile munților Apuseni ca să se cunoască și să contracteze căsătoria . Dar de-a lungul timpului tradiția nu se mai respecta și astfel târgul se organizează pentru schimbul de mărfuri și sărbătoare folclorică între cele două categorii de locuitori din Apuseni moșii și crișenii care își schimbă între ei produsele sau le vând la turiștii veniți în munți. Moșii vin cu butoiașe ,ciubere,greble,donițe,diferite obiecte miniaturale :căni,ploști,butoiașe,donițe,etc.,pe când crișenii vin cu fructe ,legume,șesături și obiecte de ceramică.

Din cauza numărului mare de turiști care iau parte la târg ,caracterul folcloric al serbării începe să se piardă luându-i întâietatea un alt târg și anume Târgul de la Călineasa care se ține în șesul de la Călineasa cu o săptămână înainte.

Crișenii sunt locuitori din depresiunea Beiuș a Apusenilor care locuiesc la poalele munților ,fiind legați mai mult de pământurile bogate ale depresiunii.

Părțile mai pustii ale munților sunt cele din bazinul Someșului cald vizitat doar de turiști și platourile masivului Vlădeasa străbătute de turme de oi aflate în transhumanță.

Cap.II POTENȚIALUL NATURAL AL MUNȚILOR APUSENI

Potențialul natural reprezintă prin peisaje spectaculoase configurația variată a reliefului ,condițiile climatice favorabile (frecvența redusă a fenomenelor negative ,absența temperaturilor excesive),valoarea terapeutică și abundența unor factori naturali ,(ape minerale și termominerale,nămoluri curative,topoclimat și microclimat ,fauna și flora ,etc.)

3.1.CADRUL NATURAL

Resursele naturale turistice sunt cele care de-a lungul anilor s-au pastrat într-o formă sau alta neatinsse de activitățile umane.Prin specificul,conținutul și valoarea lor ,resursele

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

turistice naturale reprezintă ,pe de o parte ,atrăcții turistice,pretabile pentru vizitare ,iar pe de altă parte ele pot fi valorificate direct în activitatea de turism ca "materie primă".

Munții Apuseni oferă resurse turistice naturale prin componentele sale legate de :relief,climă,râuri,lacuri,ape subterane ,vegetație ,faună,ș.a.

Teritoriul acestor munți dispune de un fond bogat și foarte variat de resurse naturale ,componente ale peisajului său geografic cu importante atribute definite de număr și densitate relativă mare și de valențe estetice,științifice,recreative și educative superioare.Aceste valențe au făcut ca zestrea naturală a teritoriului să reprezinte principalele elemente de atragere a sa și de reținere a turiștilor.

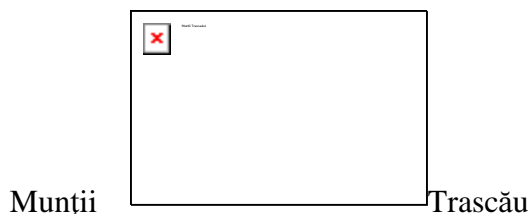
Principalul element atractiv îl constituie relieful ,valoarea sa turistică fiind amplificată de particularitățile celorlalți factori geografici cum ar fi clima,hidrografia,vegetația și fauna.

3.2.Relieful munților Apuseni

Relieful munților Apuseni se înscrie drept cel mai variat potențial turistic ,prezentând interes prin valoarea sa peisagistică ,cât și prin posibilitățile sale de acces ,de desfășurare a activităților turistice și de amenajare pentru turism.

Munții Apuseni își impun frumusețea cadrului natural luat in ansamblu ,remarcabil pentru frumusețea peisajelor sale.

Sub acest aspect cea mai interesantă este zona carstică a munților Bihor care reprezintă cea mai spectaculoasă ,interesantă și originală zonă carstică din țara noastră ,similară sau superioară unor zone carstice din Europa.

Ea întrunește cele mai reprezentative formațiuni carstice de suprafață :doline,văi carstice izbucuri,ponoare,etc.și de adancime (peșteri,avene) unele dintre ele comparabile cu alte formațiuni similare din alte părți ale lumii reprezentând de altfel ,obiectivele turistice majore ale munților Apuseni evidențiindu-se:

Chei pitorești și impresionante precum sunt cele de pe Valea Garda Seacă (cheile Garda Seacă ,Tăuzului ,Cerbului ,Sohodolului,Gărđișoara),de la Coiba mică ,valea Ordâncușa,valea Arieșului mare (cheile Mândrușului),Albacului sau de la Zugăi pe valea Stearpă.

Peșteri de mărimi diferite cu formațiuni spectaculoase sau de ordin științific printre care peșterile Ghețarul Scărișoara,Vârtop,de pe valea Garda Seacă,Coiba mare,Coliba Ghișului,Peștera cu Apa de la Fata Bălăcenii Sura ,izbucul Sura Apei,Peștera lui Ionele,Peștera Urșilor.

Izbucuri pe valea Garda Seacă :izbucul Tăuzului,Gura Apei ,coliba Ghiobului.

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

Cascade și praguri pitorești pe valea Gârdișoara și Arieșul mic (cascada Vârciog)
Ponoare,doline,lapiezuri apar în depresiunea închisa , ocoale,în împrejurimile cătunelor Ghețari și Ocoale ,și pe platoul carstic Scărișoara.

Relieful carstic reprezintă aspecte pitorești în perimetrul Muntele Mare,unde pot fi admirate defileul de pe cursul inferior al Arieșului,cheile Posagii,Pociovaliștei,Runcului,Ocolișelului, Sagagelei,renumitele izbucuri Feredeșu și Bujori de pe valea Posaga,cascadele sipote și izbulcul de pe valea Arieșului și masivul calcaros Scărișoara-Băiloaia,cel mai interesant sector al acestor munți.

Munții Trascău sunt prezenți în teritoriu cu formațiunile calcaroase din versantul sudic al masivului Bedeleu,peșterile Huda lui Papara și Zmeilor ,cheile Morilor,Ponorului,Bulzului și cascadele de pe valea Poienii.

Pitorescul cadrului al zonei este sporit și de peisajele create de celelalte formațiuni geologice aflate în alcătuirea munților ce străjuiesc valea Arieșului ,reținând atenția în mod deosebit "clăile" vulcanice ce domină formele în general montane ale ramurii estice(munții Auriferi) a munților Metaliferi printre care Poienuța,Detunatele,Vălcioiu și Gemenele.În morfologia de detaliu chiar și unele roci sedimentare din alcătuirea acestor munți au generat forme ce se impun în peisaj :stânci abrupte,vârfuri ascuțite,mici creste,cum ar fi Margăia de Langa Lupșa,Negrileasa,culmea Mogoșului din munții Trascău.

Frumusețile peisagistice constituie o mare bogăție în Apuseni ,acestea găsindu-se în marea majoritate a zonelor de văi sau de culmi montane:munții Bihor în zona Vârtope ,comuna Arieșeni,Muntele Mare ,munții Trascău.De la platoul muntelui Găina se zăresc în depărtare șesurile Aradului,extremitățile vestice ale munților Apuseni,pădurile de molid și de brad de la Dragu,culmea Bihorului învecinat(1848m) fermecătoarea vale a Crișului Alb cu satele ei , forma piramidală a Măgurei,vârful Strâmba și Detunata cu coloanele ei de bazalt fiind declarat monument al naturii.

3.3.Clima munților Apuseni

Clima este un alt element de atracție turistică ce reprezintă particularitățile climatului deoarece favorizează desfășurarea de activități turistice pe parcursul întregului an.Zona munților Apuseni are un climat continental moderat cu particularități determinate de poziția sa, fiind sub directa influență a maselor de aer umed și răcoros dinspre vest peste care se suprapun influențe sudice și sud-vestice care aduc în tot timpul anului mase de aer cald de origine tropicală.Apar și influențe climatice nordice și nord-estice purtătoare a unor mase de aer rece ,de origine polară și arctică.

În acest cadru cea mai mare parte a Apusenilor ,are temperatura medie anuală de 6* C . În funcție de regimul termic se constată:

Zile de iarnă -temperatura maxima sub 0* C ,în depresiuni,în intervalul noiembrie – martie(35 zile) și octombrie-aprilie(70 zile),în zona înalta a munților Bihor;

Zile cu îngheț se produc în intervalul septembrie-aprilie pe văile râurilor ,uneori și în august-iulie ,la mare altitudine.

Zile de vară cu temperatura maximă de 25* C apar numai în bazinele inferioare ale râurilor în perioada martie-septembrie(80 zile).Numărul lor scade odată cu altitudinea ,până la o zi sau deloc(peste 1599m)

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

Datorită influenței circulației vestice umezeala aerului are valori medii de 75-85%.Nebulozitatea cea mai accentuată (7 zecimi) se înregistrează în munții Bihor și muntele Mare corespunzător umezelii de 85%.În zona înaltă zonele cu cer acoperit sunt mai numeroase ,în timp ce zilele cu cer senin se remarcă mai ales spre estul teritoriului.

Precipitațiile sunt abundente în zona munților Apuseni ,variind de la 1400mm ,în vest ,pe culmile înalte ale Bihorului și muntele Mare până la circa 1100 mm,la Arieșeni -800 mm și Avram Iancu-650 mm și mai puțin de 800 mm spre vest.

Maximul pluviometric se înregistrează în lunile mai ,iunie și iulie,iar cele mai mari cantități de precipitații cad în februarie și martie.Ninsorile cad timp de 50-60 zile în munți și de 20-30 zile în depresiuni și văi.Stratul de zăpadă durează 150 zile pe an în zona Montana înaltă și 30-50 zile în vale.În zona de munte stratul de zăpadă este stabil din luna decembrie până în martie.

Regiunile cele mai favorabile pentru practicarea sporturilor de iarnă sunt înălțimile de peste 900 metri ,stratul de zăpadă atinge 30-40 cm.Vântul este adaptat liniilor mari ale reliefului,astfel în zona Montana predomină circulația vestică,la Câmpeni ,direcțiile dominante sunt cele de sud-vest,vest și nord-est .

Particularitățile climatului creează ambianța pentru activitatea de turism ,dar constituie în același timp și un important factor natural de cură (climatoterapie);se disting trei tipuri de bioclimat:excitant-solicitant de câmpie,sedativ –indiferent de deal și podiș,tonic-stimulent de munte.Unele din aceste trei tipuri se constituie în factori indispensabili practicării turismului(zapada pentru practicarea sporturilor de iarnă) reprezentând în același timp și un important potențial turistic,interesând activitatea turistică atât în sezon ,cât și în eztrasezon.

3.4. Elementele hidrografice ale munților Apuseni

Fluviul Arieș

Elementele hidrografice se constituie ca resurse naturale de importanță turistică ridicată ,impunându-se prin elementele estetice pe care le introduce în peisaj prin aspectele științifice complexe ce le prezintă sau prin posibilitățile oferite pentru practicarea de activități de recreere și de agrement nautic.

Astfel ,atât Arieșul ,cât și afluenții săi prezintă văi pitorești marcate cu sectoare de chei sau defilee spectaculoase întrerupte de bazine sau lunci.În lungul acestor văi este o importanță rețea de drumuri feroviare și poteci care asigură accesul în munți,în toate direcțiile,alcătuiind principala rețea de trasee turistice.

Pentru balneoturism funcționează ca bazine complexe lacustre de la Turda ,Cojocna,Ocna-Dejului,Băița-Gherla.O atracție deosebită o constituie fenomenele hidrologice din zonele carstice .Dirijate în subteran prin sorburi și ponoare (Scărișoara,Ghețari și Ocoliş),apele străbat distanțe mari în interiorul calcarelor și ies la suprafață prin guri de peșteră ,izvoare carstice sau izbucuri puternice(Cotețul Dobreștilor, Tăutul și Gura Apei)

În peisajul teritoriului există o serie de lacuri antropice amenajate la începutul secolului al XX-lea pentru asigurarea apei necesare exploatației miniere.Este vorba de cele 9

lacuri amenajate în perimetrul comunei Roșia Montana cu o suprafață de 6,4 ha dintre care cel mai mare este Lacul Mare de 2,5 ha.

3.5. Vegetația

Con de brad din munții Apuseni

În munții Apuseni apar toate etajele și subetajele de vegetație. Vegetația subalpină se întâlnește insular în Curcubata mare și muntele Mare, limita ei inferioară coborând până la 1560 m. Asociațiile de tufărișuri apar în alternanță cu pajiștile alpine. Tufărișurile sunt formate din jneapăn, ienupăr pitic, arin de munte, smardar. Gramineele alcătuiesc în special pajiștile: părusca, iarba vântului, firuța și mai multe dicotiledonate.

Etajul molidului este întâlnit în munții Bihorului și muntele Mare, limita inferioară fiind cuprinsă între 1550 m și 1230 m. Pădurile de molid îmbracă versanții abrupti ai acestor munți coborând uneori spre văi. Elementul principal este molidul, la care se adaugă bradul, fagul și arinul alb.

Subetajul molidului se află în etajul pădurilor de foioase cu mai multe etaje. Pădurile de rășinoase și de fag apar între 1200 și 900 m. Speciile caracteristice sunt fagul și bradul, la care se adaugă frasinul, tisa, molidul, carpenul, paltinul de munte, teiul și alunul.

Pădurile de fag ocupă cea mai mare parte de pădure din bazinul Arieșului.

Pajiștile secundare foarte răspândite în munții Metaliferi, Trascau și în depresiuni ocupă azi locul fostelor păduri de fag defrișate și aparțin formației de paiuscă cu diverse specii. Subetajul gorunului este dezvoltat la poalele muntelui Mare, Trascau și în regiunile deluroase limita superioară fiind la 700 - 900 m. Speciile întâlnite în aceste păduri sunt stejar, gârnița, fag, carpen, frasin.

Vegetația luncilor este deosebită față de cea a etajelor de vegetație străbătute de râuri, factorul hotărâtor putând fi inundațiile periodice, dar și apropierea apelor freatice. Speciile lemnoase caracteristice luncilor sunt: plopul, salcia, răchita, aninul negru, iar din cele ierboase: rogoz, stânjenel de balta și se întâlnesc bazinele râurilor Arieș, Arieșul mic, Abrud, Posaga, Ocoliș, Iara.

Vegetația de mlaștină cunoscută sub numele de "molhas" provenită din graiul moșilor este prezentă în Vârful Căpățanii din Muntele Mare și este formată din mușchi, fanerogame, merișor, roua cerului.

Potențialul natural generat de vegetație completează gama atracțiilor proprii altor compartimente naturale din cadrul peisajelor geografice.

3.6. Fauna

CAII

Din punct de vedere turistic fauna prezintă importanță mai mult prin valoarea sa cinegetică. Fauna de mare interes vânătorească se concentrează în unitățile montane: urs, mistreț, cocoș de munte, cerb, etc., dar și în pădurile de deal și câmpie: căprioara.

În pădurile de foioase păsările au reprezentanți tipici: ierunca, pițigoiul, mierla, buha.

În fâgete trăiesc: șoarecele, gulerat, viezurele, ursul brun, lupul, jderul, cerbul, mistrețul, iepurele și veverița.

Căprioara este mai des întâlnită în pădurile de stejar decât în fâget, iar păsările sunt numeroase aici: sturzul de vâsc, potârnichea, ciocârlița de pădure, graurul, ghionoaia sură.

atracție deosebită în bazinul Arieșului o constituie fauna piscicolă care cuprinde mai multe specii de pești, cu o zonalitate bine evidențiată:

- zona păstrăvului ocupă o bună parte din bazinul Arieșului și principalii săi afluenți Arieșul mic, Bistra, Lupșa, (urcă până la 1400 -1500 m și coborând până la 600 m)
- zona lipanului și moioagei se găsește pe cursul superior al Arieșului; predominante sunt specii ca lipanul și mreana de munte sau moioaga.
- zona scobarului ocupă o bună parte din cursul inferior și mijlociu al Arieșului, iar speciile dominante sunt scobarul și cleanul
- zona cleanului suprapusă cursului inferior al Arieșului și este dominată de specia cleanului

BOURUL

3.7.Rezervații naturale

Cheile Galbenei

Pentru a se păstra nealterate frumusețea lor, o parte din monumentele naturii sunt ocrotite de lege spre a putea fi transmise în cât mai bună stare generațiilor care vor urma, chiar în condițiile puternicelor influențe pe care le exercită omul.

Ocrotite și declarate monumente ale naturii sunt plante ca: floarea de colț întâlnite pe stâncile calcaroase din munții Bihor, muntele Găina, muntele Mare și munții Trascău; strugurele ursului de la Scărițele-Bălioara; pinul de pe stânca din albia Arieșului de la Sălciua; "fagul împăratului" de la Baia de Arieș; frasinul de la Aiton având vârsta de cca 300 ani și circumferința de 7 m.

În cadrul faunei sunt declarate monumente ale naturii: acvilele, corbii, păsările insectivore.

În munții Apuseni se individualizează o serie de rezervații naturale de mare interes cu regim special de vizitare, dar cu mare atractivitate pentru turiști.

*Potențialul turistic natural și antropoc al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

a) Rezervații geologice

Dealul cu melci se află în vestul comunei Vidra, reprezentând un celebru recif senovian prin întinderea apreciabilă, variația speciilor de animale și marea diversitate a organismelor. Forma dominantă o reprezintă melcul *Acteonella* cu speciile *Gigantea* și *Lamavka* cenura, cca 100 000 mii de exemplare acumulate într-un spațiu restrâns în cretacicul superior.

Detunata goală și detunata flocoasă (24 ha) constă în prezența faimoaselor coloane de bazalt, de formă prismatic hexagonală. Aflate în munții Metaliferi, aceste vârfuri deja modeste ca altitudine reprezintă puncte de puternică atracție pentru iubitorii naturii.

Complexul carstic Scărișoara (200 ha) - accesul în această peșteră se face printr-un aven care dă într-un sistem de galerii etajate de 2 500 m lungime și o denivelare de 220 m.

b) Rezervații botanice :

Rezervația naturală de la Scărișoara-Bălișoara-zona ocrotită este situată în partea superioară în masivul muntelui Mare unde cresc smocurile de ierbi țepoase, însoțite de plante saxofile. În această subasociație regională se remarcă argintica, precum și strugurii ursului sau după numele dat de localnici sarbazele.

Rezervația Căpătâna-se află pe culmile largi dintre Balomireasa și muntele Mare, unde se găsesc cele mai înalte tinoave din țară, numite de moși "molhasuri". Situată la 1600 m, rezervația este formată din mușchii *Sphagnum* și *Holitrichum* cu mai multe specii de *Vaccinum* și pâlcuri de pinus mugho, alge, în varietăți de forme noi.

Rezervația Negrileasa este formată din poienile de narcise care apar în masiv.

c) Rezervațiile forestiere-

Pădurea de larice de la Vildom este situată la poalele munților Trascău la sud de Arieș. Laricele apar în locurile luminate, în pâlcuri sau arborete destrămate și se întâlnește în cadrul etajului fagului.

d) Rezervații mixte:

Cheile Turzii (125 ha) reprezintă o uriașă spintecatură în bara de calcare jurasice, la jumătatea culmii Petreștilor. Râul Hasdate coboară de la 460 m, cât are la intrarea în cheiepana la 420, la ieșire realizând astfel o pantă medie de 13 m/km.

Flora din Cheile Turzii cuprinde rarități remarcabile, nu numai pentru România, ci și pentru Europa, cum ar fi o plantă specifică de usturoi care constituie faima cheii, această plantă găsindu-se numai în Turkestan.

Zona munților Apuseni dispune de o mare varietate de factori naturali de cura care pot fi structurați după importanța lor în turismul în turismul balnearin:

- ape minerale și termominerale;
- lacuri și namoluri terapeutice;
- plante medicinale;
- factori climatici (aeroterapie și cura de teren)
- curele de aeroionizare;

Cap. III POTENȚIALUL ANTROPIC AL MUNȚILOR APUSENI

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

Reprezentând creația umană ,resursele turistice antropice sunt rodul eforturilor tehnice ,culturale și economice ,cât și elementele spirituale și tradiționale ale oamenilor de pe văile ce străbat munții Apuseni manifestate de-a lungul timpului într-o îmbinare armonioasă cu natura.În zona Apusenilor există un imens tezaur de vestigii arheologice ,monumente istorice ,de arhitectură și de artă ,precum un impresionant patrimoniu de care atestă evoluția și continuitatea în muncă și de viața în acești munți,dezvoltarea culturii și artei poporului român.

Între componentele resurselor antropice turistice ale zonei munților Apuseni ,cele mai reprezentative sunt:

1. Vestigiile arheologice legate de geneza poporului român și paternitatea sa pe aceste meleaguri:cetățile dacice,ruine ale unor cetăți milenare,s.a.

2. Monumente istorice,de arhitectură și de artă cu valoare de unicat:bisericile și mănăstirile cu fresce interioare;bisericile și cetățile țărănești fortificate;monumentele istorice din principalele orașe-vechi capitală sau orașe medievale.

3. Muzeele și casele memoriale cum ar fi muzeele județene și orășenești.

4. Marturiile civilizației și culturii populare :elemente de etnografie și folclor,arhitectura și tematica populară tradițională ,creația artistică :mestesuguri,artizanat,ceramica,port popular,folclor literar,muzical și etnografic.

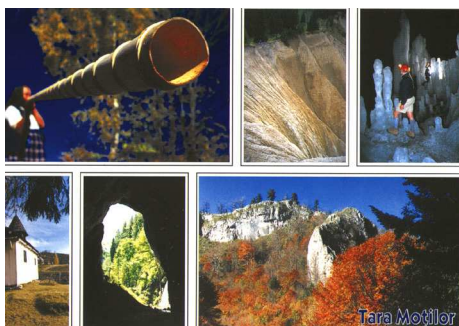
5. Satele turistice care prin specificul lor ,originalitatea și valoarea turistică ,cultural-istorică , prin ambianța plăcută a cadrului natural și bogăția resurselor naturale pot să se constituie ca un produs turistic inedit satisfacând o gamă variată de motivații în turismul intern și internațional.

6. Resursele turistice legate de activitatea economică care includ la rândul lor lucrări ingineresti și arhitectonice cu o valoare turistică inedită cum sunt barajele și acumularile de apă de interes hidroenergetic,hydrocentralele și alte obiective economice.

7. Elemente de arhitectura populară întâlnite la bisericile și casele din lemn specifice Tarii Motilor,zonei Buciumului și a mocanimmii din muntele Mare și la unele construcții tehnice (piue de apă sau mori) întâlnite în mare număr pe văile din munții Metaliferi,muntele Mare.Toate casele de pe cursul superior și mijlociu al Ariesului se caracterizează prin monumentalitate datorită acoperisului lor tuguat și mai înalt făcut din sindrila și paie.

8. Portul popular ,deosebit de pitoresc ,purta în mod frecvent ,în special în zona Ocolis -Salciua și în Lupsa sau în toată zona cu ocazia târgurilor și sărbătorilor.

9. Elemente de artă populară caracterizate prin simplitate ,sobrietate și funcționalitate specifice Tarii Motilor;este vorba în special de:obiectele executate din lemn(tulnice,fluiere,donite,ciubere), unelte cu decorații ornamentale,sumane,tesături,pieptare ornate cu piele,unelte din metal cu ornamentații.

ȚARA MOTILOR

SATUL IN MUNȚII APUSENI

10. Manifestari folclorice dintre care prezinta interes datinile si obiceiurile traditionale ce se tin la date calendaristice fixe, anuale, saptamanale, sau cu diferite alte ocazii, mai cunoscute fiind cele de pe Muntele Gaina (iulie), Poiana Calineasa (14 iulie), Poiana Negrileasa si Salciua de Jos, Lupsa si Campeni;

11. Monumente si locuri legate de trecutul istoric al locuitorilor Tarii Motilor, foarte numeroase si importante fiind cele care amintesc de luptele duse de iobagi impotriva împilării sub conducerea lui Horea, Closca si Crisan, de eroica lupta a lui Avram Iancu împotriva exploatarei austro-ungare sau cea a Ecaterinei Varga, supranumita si „Doamna Muntilor”;

12 Monumente de arhitectura religioasa, remarcabile prin valoarea artistica si vechimea lor, prezente în majoritatea localitatilor din teritoriu. Amintim de asemenea muzeele etnografice si memoriale valoroase prin bogatia, valoarea si autenticitatea exponatelor.

13 Un element antropoc deosebit de complex, specific zonei studiate, se refera la faptul ca meleagurile Muntilor Apuseni pastreaza urme de straveche locuire, prin numeroasele marturii arheologice. Astfel în pesterile de la Sohodol (Lucia Mare si Lucia Mica), de langa Salciua (Poarta Zurcilor din Masivul Bedeleu) si din CheiaTurzii au fost descoperite urme datand din paleolitic.

In aceeasi cheie se mai afla „Pestera Calastur”, situata la cea mai mare cota, „Pestera Morarilor” (660 m) si „Pestera Binder” (520 m) care au fost populate de catre omul primitiv in paleoliticul mijlociu.

**Cap. IV ZONAREA TURISTICĂ
ÎN MUNȚII APUSENI**

În Munții Apuseni, zona a fost concepută ca modalitate de valorificare superioară și complexă a resurselor turistice, într-o viziune unitară, în vederea exploatare eficiente a patrimoniului turistic. Raportată la scara întregii regiuni, concepend turismul ca sistem, zona turistică urmărește stabilirea unui model de evaluare, ierarhizare, valorificare și amenajare prioritara a patrimoniului turistic ca și în cazul zonării turistice a României, ea s-a dovedit o importantă analiză unitară a relațiilor existente între turism și teritoriu, în vederea dezvoltării optime, armonioase a turismului.

Arealul de la Vadul Crisului și defileul Crisului Repede

Accesibil prin calea ferată Oradea-Cluj, sau prin ramificația rutieră din DN 1 (E 60) de la Topa de Cris, reprezintă un complex carstic deosebit de pitoresc, format din calcarele din Munții Padurea Craiului. În această zonă se semnalează pe lângă defileul Crisului Repede, strajuit de abrupturi salbatice, o serie de peșteri, dintre cele mai însemnate sunt: Peștera Vadului, Peștera Podinului, Casa Zmaului, Peștera cu Apa, Peștera Fugarilor, Peștera Deventului și Peștera Caprei.

În sfera de influență a acestui areal turistic apare și platoul carstic Zece Hotare, ciuruit de doline și uvale, precum și Peștera Vantului de lângă Suncuius, considerată cea mai lungă peșteră din țară. (11000m).

Frumusețea locului este subliniată și de prezența cascadei paraului Pestireu, care traversează Peștera Vadului;

∨ Arealul Meziadului se caracterizează prin prezența uneia dintre cele mai mari peșteri din țara noastră -Peștera Meziad- dispusă în cinci etaje, cu o lungime a galeriilor de 3400 m. Accesul este asigurat de o șosea ce pleacă din orașul Beiuș;

∨ Arealul zona carstică Padis - Cetățile Ponorului reprezintă cel mai însemnat areal carstic din țară, atât datorită frumuseții peisajului, cât și a complexității formelor sale carstice. Aici se poate ajunge fie pe drumuri de culme, venind de la Stana de Vale sau Scarisoara, fie urcând pe șoseaua de la Sudrișiu, Petroasa etc. În cadrul arealului distingem mai multe subunități:

- Padisul;
- Poiana Ponor;
- Lumea Pierdută;
- Cetățile Ponor.

∨ Arealul Văii Aleului, situat sub Masivul Carligati, areal ce poate fi vizitat utilizând derivația de la Sudrișiu, pe vale Crisului Pietros, până la confluența cu valea Ariesului, și de aici în amonte pe această vale. Frumusețea povarnisurilor abrupte ale Munților Bihorului, Cascada Bohodeiului, clima de adăpost, terenul din Poiana Aleului, extrem de propice pentru amenajări turistice, recomandă necesitatea ca, neantârziat, arealul să fie amenajat turistic;

∨ Arealul valea Iada - Stana de Vale se desfășoară de-a lungul a circa 42 km, de la confluența văii Iada cu Crisul Rece până în bazinetul de la Stana de Vale. Farmecul regiunii este dat de alternanța sectoarelor salbatice de defileu cu bazine, în care valea se lărgeste pentru a cuprinde poieni cu fanete. Depresiunea Stana de Vale este dominată de masive muntoase înalte, reprezentând unul dintre cele mai însemnate centre turistice din Munții Apuseni, mai ales că poate să ofere posibilități corespunzătoare de cazare și hrană;

∨ Arealul carstic al Vascaului. Pe lângă relieful carstic de suprafață, reprezentat prin doline, polii, sorburi, un interes deosebit prezintă izbulul intermitent de la Calugari situat într-o zonă deosebită de pitorească în partea estică a Masivului Codru Moma. Este accesibil fie din comuna Crisilor, fie din comuna Ponor, respectivul izbul constituie un fenomen științific interesant prin raritatea sa. Datorită

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic “Dimitrie Cantemir” Suceava*

unei circulații subterane pe baza de sisteme sifonale, apa izbugnește la suprafața intermitent, la intervale de timp regulate;

~ Arealul Muntele Baisorii (1600 m) este situat la o distanță de 50-53 km departare de Cluj-Napoca și Turda beneficiază, în medie, de 171 zile cu zăpadă, fiind solicitată în special în intervalul 15 noiembrie-15 aprilie. Vara se remarcă peisajul de o frumusețe excepțională și posibilitățile de vanat și pescuit. Tot aici se întâlnesc rezervația Scarita - Belioara, Cheile Runcului și ale Pociovalistei, varful Cornul Pietrii și alte câteva obiective; fiind ușor accesibile de la cabanele din Muntele Baisorii;

~ Arealul Gilau - Tarnita oferă condiții deosebite pentru agrement la sfârșit de săptămână, deschizând și din „portile” cele mai solicitate pentru patrunderea în interiorul Munților Apuseni;

~ Arealul Belis - Fantanele, pe malul stâng al lacului de acumulare și pe traseul drumului județean Huedin - Belis - Albac, care ocolește lacul. Mai puțin spectaculoasă, partea estică trezește interesul prin câteva sectoare de chei și mici defilee, mai reprezentative fiind Cheile Baciului, precum și prin ariile de alunecări de teren vechi cu un microrelief foarte accidentat, câteva dintre ele adăpostind asociații floristice și faunistice de o mare varietate și impunând, ca și Cheile Turzii, includerea în rezervațiile naturale ale zonei;

~ Arealul Valea Ighelului (22 km). Pornind din Ighiu, pe această pitorească vale, se poate ajunge până la lacul de baraj natural Iezerul, declarat monument al naturii, singurul lac de acest fel din Munții Apuseni, aflat într-un splendid cadru natural. Peste culme, se poate ajunge la Piatra Cetii, cu interesante fenomene geologice: pesteri, chei, cascade și o magnifică poiană cu narcise, apoi la Cheile Intregalde. Aici se întâlnește floarea de colț sau siminicul;

~ Arealul Valea Ampoiului. Către nord-vest de Alba Iulia, pe valea râului Ampoi, o cale ferată și o sosea urcă spre Tara de Piatra, trecând prin așezări pitorești, cu urme ale unor construcții romane și medievale, monumente de arhitectură populară și interesante monumente ale naturii. Dintre acestea amintim: calcarele cu orbitoline de la Ampoita, martori geologici și puncte fosiliere, precum și clipele de calcar de la Valea Mica;

~ Arealul Munții Codru - Moma se situează în partea de nord-est a județului Arad. Principalul obiectiv din această zonă îl constituie stațiunea balneoclimaterică Moneasa care dispune de capacități de cazare, stabilimente balnear și numeroase dotări turistice corespunzătoare tratamentului balnear și odihnei, un strand și un lac de agrement. În împrejurimi se pot face excursii interesante spre zona carstică Tinoasa, varful Izoi, Valea Rujii și spre platoul carstic al Vascaului. În apropiere, în perimetrul comunei Dezna, se află cetatea Deznei și un frumos han pescăresc. În perimetrul Munților Codru - Moma se întâlnesc și alte obiective de interes turistic; amintim aici frumoasele văi ce coboară spre depresiunea Zarandului și suprafețele forestiere compacte;

~ Arealul depresionar Gurahont - Halmagiu grupează elementele de peisaj și cele istorico-etnografice din depresiunile Almas - Gurahont și Halmagiu. Depresiunile largi, legate prin defileul Crisului Alb între comunele Varfurile și Gurahont întinsele suprafețe forestiere cu un valoros fond cinegetic, situate la contactul munților Codru - Moma cu Munții Zarandului, satele cu obiectivele lor istorice și etnografice conferă arealului o diversitate de aspecte interesante. Dintre cele mai reprezentative obiective turistice amintim: valea Zeldisului cu satele și peisajele ei pitorești, valea Zimbrului (cu rezervația de laur), defileul Crisului Alb și satele din depresiunea Halmagiu - interesante pentru arhitectura, meșteșuguri, port și folclor.

Principalele trasee turistice

Luată în funcție de gruparea pe masive muntoase, traseele turistice ale Apusenilor sunt foarte numeroase; dintre acestea le menționăm doar pe cele mai reprezentative:

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic “Dimitrie Cantemir” Suceava*

a) Munții Bihor:

- Stana de Vale - Pestera Meziad.

Traseul este accesibil pe tot parcursul anului, fiind marcat printr-un triunghi albastru. Distanța: 23 km. Timp de mers: 6 ore.

b) Munții Codru-Moma:

- Dumbravita de Codru - Moneasa.

Traseu nemarcat. Distanța: aproximativ 30 km. Timp de mers: 12-13 ore. Este accesibil atât vara, cât și iarna.

c) Munții Padurea Craiului:

- Cabana Vadu Crisului - Pestera Vantului.

Marcajul este un triunghi albastru. Timp de mers: 5 ore, dus-întors.

d) Munții Metaliferi:

• Geoagiu Bai - Cheile Mazii - Cheile Ardeu - Glod - Cheile Cibului - Cheile Bacaiei - Bozes - Geoagiu Bai.

Traseu nemarcat. Timp 8-10 ore. Circuitul pune în evidență numeroasele forme carstice din sectorul sudic al Munților Metaliferi.

e) Muntele Găina:

- Bulzestii de Sus - Pastravaria Bulzestii de Sus - Muntele Găina și retur.

Traseu nemarcat. Timp 6-8 ore. Itinerarul permite ascensiunea pe platoul situat între varfurile La Targ și Găina de unde se deschide o largă panoramă asupra Munților Metaliferi și Bihor.

f) Munții Vlădeasa:

- Cabana Scarisoara - Ghetarul Scarisoara - Arieseni.

Marcajul este constituit dintr-un punct roșu până la ghetar și triunghi roșu la Arieseni. Distanța este de aproximativ 11,3 km. Timpul de mers: 2,5-3 ore, iar traseul este practicabil tot timpul anului.

g) Munții Trascau:

- Lacul Ighel - Intregalde - Cheile Rametilor - cabana Sloboda.

Timp de mers 9 ore: Lacul Ighel - Intregalde 3,5 ore; Intregalde - Cheile Rametilor 3,5 ore; Cheile Rametilor - Sloboda 2 ore. Traseul este variat, de culme și vale practicabil în sezonul cald.

h) Muntele Plopis (Muntele Ses):

- Hanul Piatra Craiului - Sub Vf. Magura Mare - Comuna Tusa.

Marcaj: banda roșie. Timp de mers: 3-4 ore. Traseu este nerecomandabil iarna și permite traversarea masivului de la sud la nord, în apropierea varfului principal.

i) Munții Meses:

- Zalău - Culmea Meses - Ruinele cetății Porolissum - Moigrad.

Marcaj: banda roșie, timp de mers 3-3,5 ore. Traseul este nerecomandabil iarna.

j) Munții Zarand:

- Obarsia (Rosia Noua) - Săua Rosia - Izvorul Iacobini - Iacobini - Gurahont.

Marcaj: triunghi galben, Iacobini - Gurahont; nemarcat, Obarsia - Iacobini. Timp de mers: 5,5-6,5 ore. Traseu nerecomandabil iarna, care traversează culmea principală a Munților Zarandului.

k) Munții Gilau (Muntele Mare):

• Cabana Muntele Filii - Varful Huzii - Varful Ierii - Cetatea Lita - Plopi - Varful Rasca Mare - Cabana Somesul Rece.

Timp de mers: 6-7 ore. Marcajul este o cruce roșie. Punct de acces recomandat, gara Cluj-Napoca. Traseul face legătura între cabane la o altitudine joasă.

l) Cheile Turzii:

- Cabana Cheile Turzii - Prin Cheile Turzii - La moara și înapoi.

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

Puncte de acces recomandate sunt garile Cluj-Napoca, Campia Turzii, Turda. Traseul este nerecomandabil iarna, marcajul îl constituie o banda rosie si o cruce de aceeași culoare. Timpul de mers este de aproximativ 2-2,5 ore.

Propuneri pentru viitorul turismului în munții Apuseni

Munții Apuseni se integrează în sfera turismului recreativ (drumetii montane, sporturi de iarna, alpinism, speoturism, vanatoare și pescuit). Turismul recreativ și culturalizant ocupa și ele poziții apropiate celui dintai, inclusiv prin interferența reciprocă. Nota comună a tuturor tipurilor ramane insuficiența dezvoltărilor și calitatea modestă a serviciilor.

Agroturismul are mari perspective de afirmare, primele pensiuni și ferme turistice deschizându-și portile în zona bordurii nordice (Belis - Rachitele - Calatele - Sancraiu).

Datorită faptului că această zonă montană prezintă o mare varietate de valori culturale tradiționale - arta populară, folclor, etnografie, tradiții - valorificarea potențialului turistic latent prin intermediul pensiunilor și gospodăriilor agroturistice este o activitate de perspectivă cu mari promisiuni în viitorul apropiat, observându-se totodată o cerere crescândă de astfel de servicii de cazare și agrement, cerere venită atât din țară cât și de peste hotare, într-un procent tot mai mare.

În această zonă declarată defavorizată este acum mai ușoară inițierea investițiilor, lucru care se speră că va duce în timp la finanțarea unor proiecte de anvergură, cum ar fi înființarea Parcului Național Munții Apuseni, plan aflat momentan doar în stadiul de proiect, dar care este o acțiune ambicioasă mai ales în direcția protejării și ocrotirii naturii.

Un alt avantaj al acestei zone este faptul că înălțimile munților sunt reduse, iar relieful montan de aici este cel mai fragmentat din întreg lanțul Carpatic. accesul făcându-se cu o mai mare ușurință decât în cazul altor grupe.

PREZENTAREA UNEI AGENȚII DE TURISM ȘI A UNUI PRODUS TURISTIC DIN
MUNȚII APUSENI

-studiu de caz-

Agencia de turism „Rustic Turism S.R.L.” este situată în localitatea Suceava din județul cu același nume având ca obiect de activitate organizarea și comercializarea produselor și serviciilor turistice pentru clienții potențiali și actuali.

“RUSTIC TURISM” este o agenție nouă care își propune să vă ajute să redescoperiți România. RUSTIC TURISM asigură tot necesarul pentru ca vacanța dumneavoastră să se transforme în ceea ce v-ați dorit. Vă propunem obiective turistice dintre cele mai diverse. Oferta noastră turistică se axează pe redescoperirea frumuseților naturale ale României. Majoritatea turiștilor s-au săturat de coloși de beton, care asigură aer condiționat, mijloace ultramoderne de comunicare și un lux ce de multe ori ascunde adevăratele valori ale naturii.

Noi vă oferim alternativa, adică petrecerea unui concediu departe de lumea modernă, în mediul rural.

Dezvoltarea care a cuprins agroturismul românesc asigură un confort obișnuit pentru secolul XXI și oferă, în același timp, relaxarea unei izolări, departe de aglomerațiile urbane.

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

Firma de turism are contract cu pensiuni și moteluri din toate colțurile țării ,având obiective turistice diferite ,de la turismul rural la cel montan și de la reperatele religioase sau etnografice la obiectivele considerate monumente ale naturii.

Rustic Turism vă ofera și concedii care să conțină pachete mixte de servicii și obiective ,combinații între reperatele amintite ,în funcție de cerințele clienților noștri . Pentru a putea alege traseul și destinația optime agenția Rustic Turism pune la dispoziția clienților săi material de documentare logistic(hărți,pliante ,ghiduri), cât și material uman reprezentat de specialiștii în domeniu. De asemenea în funcție de dorințele clienților noștri ,asigurăm participarea la diferite activități de agrement de la festivaluri tradiționale pînă la diferite concerte ,incluzînd aici și activitățile cu caracter sportiv ,chiar și sport extrem :alpinism ,drumeții ,mountain bike,etc.

Firma de turism „Rustic turism” vă oferă o diversificată paletă turistică cum ar fi pachetele turistice începînd cu turismul pentru odihnă și terminînd cu cel tematic:religie ,obiceiuri populare ,edificii culturale și istorice ,etc.

Propunem turiștilor dumneavoastră să descopere ROMÂNIA acasă la romîni:

TRANSILVANIA ,centrul țării ,cu ruinele cetăților dacice și romane ,cu istoria și legenda lui Dracula ,dar și cu frumusețile sale din epoca modernă și obiceiurile romanilor din această zonă și în special cele din marginimea Sibiului și din inima munților Apuseni ,cu tradiționalul targ de fete de pe muntele Gaina.

MARAMUREȘUL istoric ,încarcat de tradiții și obiceiuri populare ,cu inegalabilele frumuseți ale naturii împletite cu arta meșteșugărească .

BUCOVINA ,vatră a religiei ,cu mănăstirile sale unice în lume construite cu cîteva sute de ani în urmă ,cu podgoriile sale renumite ,cu arta moldovenilor de a picta icoane și sticlă și cu ouăle încondeiate de Paști.

BANATUL este zona cu influențe dintre cele mai diverse de origini germane ,maghiare ,sîrbesti și multe altele cu inegalabila sa tradiție în muzica populara cu munții Semenic ,Cheile Nerei ,munții Codru –Moma o fascinantă operă desavîrșita de natură.

DELTA DUNARII –loc în care ,în satele din inima deltei locuitorii pastrează ocupația tradițională ,pescuitul ,dar și uneltele tradiționale specifice acestuia ,dar și obiceiurile și arhitectura locală sunt păstrate cu sfințenie , amintind aici tradiționalele case ale pescarilor acoperite cu stuf.

Ar mai fi multe de spus ,dar vă lăsăm pe voi plăcerea de a descoperi o țara încărcată de tradiții și obiceiuri ,de istorie ,de cultură și civilizație.

SLOGANUL AGENȚIEI „RUSTIC TURISM”

„Noi reîmviem tradiția .Prin noi redescoperiți frumusețile naturii ,redescoperiți Romania !”

„Voi doar spuneți cum și cît să fie concediul. De restul ne ocupam noi!”

„VACANȚĂ PLACUTĂ ALĂTURI DE NOI!!!”

Prezentarea unui produs turistic al agenției de turism „RUSTIC TURISM”

Si acum să vă prezint un pachet de servicii turistice pus la dispoziție de agenția „RUSTIC TURISM” , clienților din România și de peste hotare ce pot să petreacă o vacanță de neuitat în zona frumoasă a munților Apuseni.

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

Agenția de turism „RUSTIC TURISM” va pune la dispoziția dumneavoastră o gamă largă de produse și servicii turistice care să-i satisfacă turistului nevoia de a practica turismul și de a alege o vacanță pe care să nu o uite niciodată.

În această lucrare am să vă prezint un pachet de servicii turistice pus la dispoziție de agenția „Rustic Turism” în colaborare cu Pensiunea Maria - Răchițele situată în zona munților Apuseni, în apropierea municipiului Cluj-Napoca din județul cu același nume.

Pensiunea Maria (de 3 ***) din comuna Răchițele pune la dispoziția turiștilor un pachet de servicii turistice la preț convenabil pentru a atrage turiștii de pe toate meleagurile și de toate gusturile.

Vă oferă condiții de a petrece vacanța, sărbătorile, concediul sau sfârșitul de săptămână într-un cadru natural deosebit.

Satul Răchițele este situat la poalele masivului Vlădeasa. Aici aerul e mai curat, brazii mai înalți, iar oamenii mai frumoși!!

Dacă doriți să vă relaxați și să vă simțiți bine, alegeți pensiunea Maria, un loc unde confortul, ospitalitatea și civilizația se îmbină armonios cu natura.

Pachetul de servicii oferit de agenția „Rustic turism”, în parteneriat cu pensiunea Maria, turiștilor, cuprinde servicii de cazare, transport la locul obiectivelor turistice și la locul vacanței cu autocarul și telecabina sau telescaunul, servicii de alimentație (masă dimineață-prânz-seară și organizarea de mese festive ocazionale), precum și alte servicii suplimentare: informare, organizarea de excursii la cerere, vizionarea de spectacole-teatru, accesul la internet și bibliotecă și închirierea de autoturisme pentru vizitarea rudelor și prietenilor din zonă.

Serviciile de cazare, alimentație și agrement sunt asigurate de pensiunea Maria care dispune de 40 de locuri de cazare în camere modern mobilate, dotate cu televizor, minibar, baie proprie și încălzire centrală.

Bucătăria este complet și modern utilată, sala de mese are capacitatea de 20 de locuri, iar mâncarea e mai bună decât la mama acasă.

Curtea și spațiul de agrement este dotat cu spații verzi, terasa cu grătar, loc de joacă, teren de sport și parcare.

Dacă doriți să vă odihniți sau să petreceți, să faceți drumeții sau să schiați, să faceți cățărări pe gheața sau alpinism, ciclism montan sau zbor cu parapanta ați găsit locul potrivit.

Dar pentru ca vacanța să fie atractivă și să aveți amintiri frumoase împreună cu familia sau prietenii trebuie să vă punem la dispoziție vizitarea unor obiective turistice nemaipomenite din acești munți și oferirea unor condiții stricte de vizitare a lor.

Aceste obiective turistice pot fi:

Biserica din Margău, secolul XVIII – monument istoric;

- Cascada Valul Miresei la 7 km de pensiune;
- Pietrele Albe -traseu de cca 4 h și 30 minute;
- Lespezile și peștera Lespezi (amenajată)
- Peștera vîarfurașul -monument al naturii;
- Vîrful Micău (panoramă încântătoare);
- Vlădeasa-traseu de cca 7 h (Vf. Vlădeasa 1838 m);
- Piatra Tîlharului –traseu de cca 6 h;
- Gardul de piatra-traseu de cca 5,5 h;
- Lacul Beliș Fîntînele –la 9 km prin satul dealul Botii;

Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava

- Peștera Sura mica pe valea Firei,peștera Onceasa, izvoarele Someșului cald ,peștera Humpleu;
- Ghețarul de la Borșa și Lumea pierdută,cetățile Radesei,Cheile Galbenei,peștera Ghețarul Focul Viu;
- Cetățile Ponorului(30 km);

Toate acestea sunt obiective care sper să vă faca să vă îmbogățiți cunoștințele cu mai multe informații și să vă distrați cum vă place cel mai mult.

Tarifele serviciilor puse la dispoziție de agenția de turism în colaborare cu pensiunea Maria pe anul 2007 sunt astfel:

- cazare 35 ron persoană/zi
- cazare cu mic dejun_____45 ron persoană/zi
- cazare cu demipensiune_65 ron persoană/zi
- cazare cu pensiune completă 85 ron persoană/zi

În funcție de durata sejurului și de numarul de persoane tariful se poate negocia.

ANEXE

Anexa I

Structura bazei de cazare din Muntii Apuseni pe tipuri de unitati si grade de confort.

Crt.	Nr. unitati	Tipul de	Nr. unitati	Nr. Locuri	% în total
1		Hoteluri,	12	1740	44, 4
		din care:	*	1330	76, 5
			**	410	23, 5
			***	-	-
2		Vile,	20	627	16, 0
		din care:	*	393	62, 3
			**	204	32, 5
			***	20	3, 2

**Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava**

		****	10	2, 0
3	Moteluri,	6	400	10, 2
	din care:	*	236	59, 0
		**	164	41, 0
4	Cabane,	16	541	13, 8
	din care:	*	244	45, 1
		**	129	23, 8
		***	168	31, 1

Anexa II

Numarul unitatilor si locurilor de cazare din Muntii Apuseni (în anii 2001-2002).

Anul	Nr. unitatilor de cazare		Nr. locurilor de cazare	
	Nr. total	Nr. taberelor scolare	Nr. total	In taberele scolare
2001	9	4	521	310
2002	8	4	425	288

Numarul turistilor care au apelat la servicii turistice în Muntii Apuseni

(în anii 2001-2002).

Anul	Nr. turistilor		Turisti romani		Turisti straini
	Nr. total	In tabere scolare	Nr. total	In tabere scolare	Nr. total
2001	6967	3453	6877	3453	90
2002	8583	4577	8532	4577	51

Numarul înnoptarilor turistilor în Muntii Apuseni (în anii 2001-2002).

Anul	Nr. înnoptarilor		Turisti romani		Turisti straini
	Nr. total	In tabere scolare	Nr. total	In tabere scoalre	Nr. total
2001	17830	11990	17554	11990	276

**Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava**

2002	24110	16917	23890	16917	220

Sursa: Centrul teritorial de statistica Alba.

Anexa III

Domeniul schiabil: repartitie si trasaturi generale pe judete

crt.	Nr.	Judetul	Suprafata domeniului schiabil (ha)	Numar partii	Lungime - km -	Procente din zona
	1	Alba	3,0	1	0,74	20,8
	2	Bihor	1,6	1	0,55	11,2
	3	Cluj	9,8	3	2,36	68,0
		Total zona	14,4	5	3,65	100,0

Domeniul schiabil:

repartitie si trasaturi generale pe statiuni si localitati/centre

crt.	Nr.	Statiuni si localitati	Suprafata domeniului schiabil (ha)	Numar partii	Lungime - km -	Procente din zona
	1	Baisoara	6.6	2	1,05	45,8
	2	Fantanele	3.2	1	1,31	22,2
	3	Arieseni	3.0	1	0,74	21,0
	4	Stana de Vale	1.6	1	0,55	11,0
		Total zona:	14.4	5	3,65	100,0

Sursa: S. C. Telefericul S. A. Brasov 1996

Anexa IV

Instalatii de transport pe cablu în Muntii Apuseni

	1	2	3
Judetul	Alba	Cluj	Bihor
Statiunea/Localitatea	Ariseni - Vartop	Baisoara	Stana de Vale

**Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava**

Masiv montan		Bihor	Baisoara	Vladeasa
Anul dării în folosință		1994	1979	1987
Lungime	Pe orizontala	717	1005	550

	Pe înclinat	750	1035	557
nivel	Diferența	818	247	84
	Tip vehicul	65 ag./1 pers	70 ag./2 pers	63 ag./2 pers.
	Numar locuri	65	140	126
	Capacitate orara-nr. persoane	720	600	1000
	Durata de parcurs (min.)	5	7	4
	Numar curse/ora	-	-	-
	Viteza de exploatare (m/s)	25	25	25
	Altitudine etaj inferior/etaj superior	1185/1400	1252/1500	1090/1172
	Proprietar	Privat	Privat	Privat

Sursa: S. C. Telefericul S. A. Brasov, 1996.

Anexa V

Prognoza circulației turistice

Variante	Anul 2005	Anul 2010
1	29626	31026
2	28601	30513
3	28490	30458
4	29663	31044

Sursa: Date calculate după informații oferite de către Centrul teritorial de statistică Alba 2003.

Anexa IX

Structura propunerilor privind spațiile de cazare ce urmează a fi realizate

**Potențialul turistic natural și antropoc al Munților Apuseni
Colegiul Economic “Dimitrie Cantemir “Suceava**

Tip de unitati	Numar
TOTAL din care:	6.350
Hoteluri	2.350
Cabane	1.660
Campinguri	1.690
Tabere, colonii	650

Structura propunerilor privind rețeaua de alimentare publică

Tip de unitati	Numar de locuri
Total din care:	9.240
Restaurant	4.640
Autoservire	100
Crama	150
Bar de zi	540
Braserie	910
Disco-bar	550
Patiserie-cofetarie	340
Cafe-bar	80
Bufet-bar	1.530
Pati-bar	100
Cantina-pensiune	300

ANEXE-FOTOGRAFII REPREZENTATIVE DIN MUNȚII APUSENI

Mănăstirea Rimet

Crișul Repede

Rezervația Meziad

Rezervația Moneasa

*Potențialul turistic natural și antropic al Munților Apuseni
Colegiul Economic "Dimitrie Cantemir" Suceava*

Pajiște

Peretele Dolinelor

Lan de cereale

Așezare de moși

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI SAU REVISTE

- Munții Apuseni Bihor Vladeasa –M.Bleahu,S.Bordea,Editura Uniunii de Cultura Fizica si Sport
- Munții Codru-Moma -Bleahu Marcian ,Ghid turistic ,Editura Sport-Turism,1978,București
- Munții Apuseni -Ilie Mircea ,Editura pentru turism ,1974,București
- Munții Apuseni -muzeu istoric și etnografic al poporului român,Editura Turism,1980,București
- Țara moșilor -S.Bordea ,Ghid turistic,Editura pentru turism ,1982,București